

Fókuszban a nemzetközi hallgatók interkulturális nehézségei

Dr. habil. Rudnák Ildikó
MATE

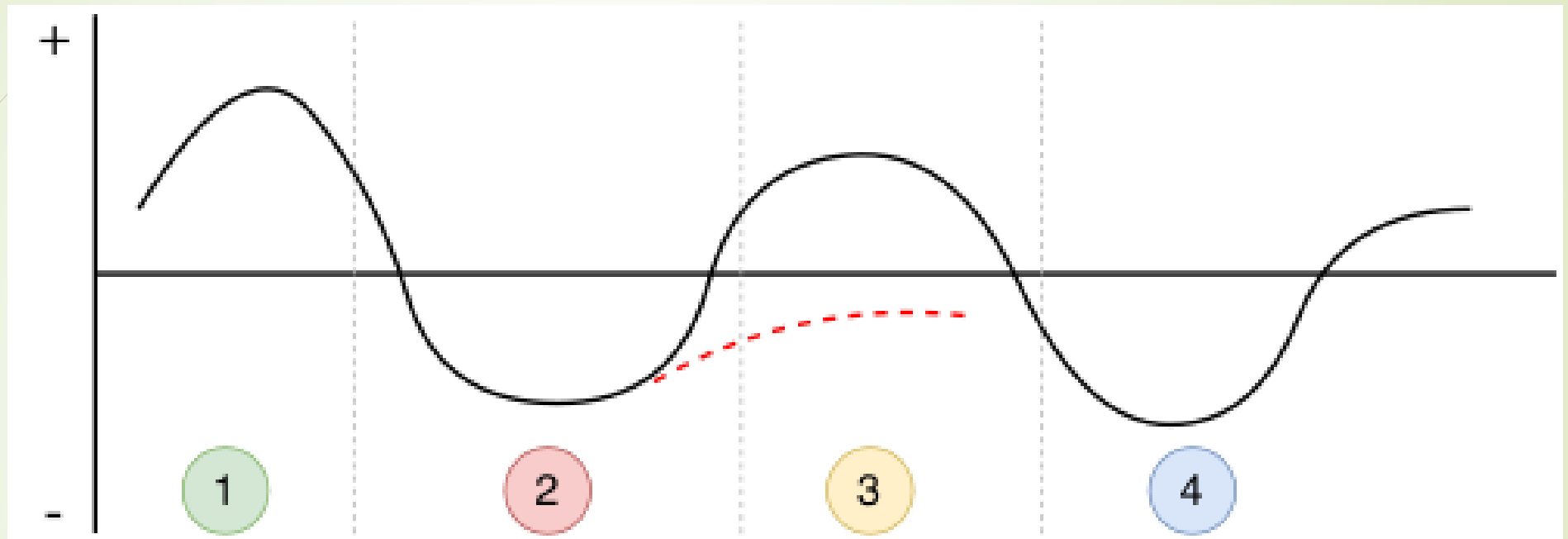
1.

A kulturális sokk láthatatlan tünetei a nyelvórán

2

- Erőfeszítés a beilleszkedéshez
- Veszteségélmény
- Elutasítottság a befogadó kultúra tagjaitól
- Zavar/Válság a szerepek, értékek, érzések, identitás vonatkozásában
- A kulturális különbségek tapasztalása miatti szorongás (meglepetés, utálat stb.)
- Tehetetlenség/Elveszettség a sikertelen próbálkozások miatt

A kulturális sokk

5

A „Nyelvi én” és a „Kulturális én” kettőssége

Amikor a hallgató belép a MID órára, nemcsak egy új nyelvet ölt magára, hanem egy **redukált személyiséget** is

A jelenség: egy magasan kvalifikált, otthon magabiztos értelmiségi a magyar órán „gyerekszerepbe” kényszerül (tőmondatok, hibás ragozás)

A sok elmélyülése: az én-idegenség felerősíti a kulturális sokk regresszív fázisát.

A hallgató nem a nyelvvel küzd, hanem a **presztízszvesztéssel**.

Eltérő oktatási elvárások és módszertan „akadémiai sokk”

6

Frontális oktatás vs. interaktivitás: A magyar oktatók sokszor panaszkodnak, hogy a nemzetközi hallgatók nem vonódnak be a vitákba, miközben a hallgatók azért maradnak passzívak, mert saját hazájukban az oktató kizárólagos tudásforrás, akit nem illik félbeszakítani.

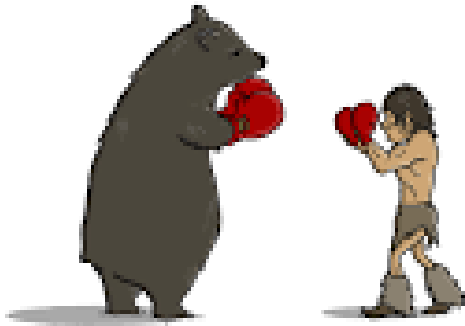
Számunkérési formák: A magyar rendszerben megszokott szóbeli vizsga sok külföldi hallgató számára ismeretlen és rendkívül szorongáskeltő, mivel ők az írásbeli, feleletválasztós vagy esszéalapú értékeléshez szoktak. Soha nem vizsgáztak szóban. Számukra ez nem tudáspróba, hanem **személyes vallatás**, ahol az oktató „le akarja vadászni” őket.

Önállóság mértéke: Bizonyos oktatási rendszerekben a hallgatókat szorosan "vezetik", ezért Magyarországon elveszettnek érezhetik magukat a tágabb keretek és a nagyobb önállóságot igénylő feladatok miatt.

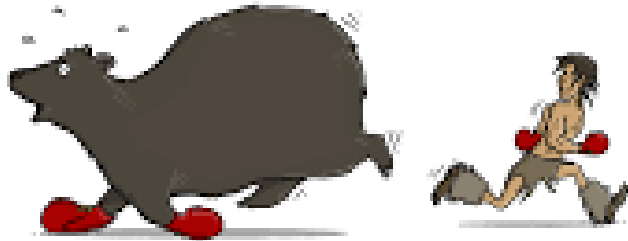
Kultúra a nyelv mögött

- A magyar nyelv számos olyan elemet tartalmaz, amely kulturális háttértudás nélkül nehezen érthető.
- Pl.
  - tegezés–magázás
  - kicsinyítő képzők
  - udvariassági formulák
  - humor és irónia

Üss...
vagy fuss?

➔ „Lefagyás”

A „Rejtőzködő” válságfázis (passzív rezisztencia)

Tünet: A hallgató fizikailag jelen van, de kognitívan elérhetetlen. Nem hoz könyvet, nem ír leckét – ez a **kulturális fáradtság** jele.

Az agy túlterhelődött a környezeti ingerek dekódolásától, és a magyar nyelvtan már „nem fér be”.

Hogyan különböztessük meg a nyelvi nehézséget a kulturális sokk okozta kognitív blokktól? (Pl. ha az anyanyelvén is dekoncentrált, akkor az sokk).

Az oktató mint „Kulturális mediátor” (Módszertani tipp)

„Lefagyás”

- ▶ gyakori pszichológiai és viselkedési reakció, amely a nyelvtanulással járó stresszre, a teljesítménykényszerre és a kulturális sokkra adott válasz.
- ▶ reagálásra való képtelenség, a némaság, vagy a kognitív funkciók átmeneti leállása a tanórán
- ▶ anyanyelvi válasz először, utána esetleg angolul, és végül magyarul

A „Magyar-specifikus” sokkfaktorok (Pragmatikai ütközések)

- ▶ Vannak olyan elemek a magyar kommunikációban, amelyek katalizálják a krízisfázist:
- ▶ **A „panaszkodás kultúrája”:** A magyar „Hogy vagy?”-ra adott őszinte (negatív) válasz sokkolja a „Keep smiling” kultúrákból érkezőket.
- ▶ **Direkt vs. Indirekt kritika:** A magyar oktatói visszajelzés sokszor túl nyersnek tűnik (pl. „Ez nem jó, javítsa ki!”), ami az arcvesztő kultúrákban (Japán, Kína) azonnali elzárkózást, mély sokkot okozhat, úgy érzi, az oktató utálja a munkáját és nincs benne semmi érték, ami teljes motivációvesztéshez vezet
- ▶ **MEGOLDÁS:**

Szendvicsmódszer: dicséret – hiba – biztatás

Az oktató mint „Kulturális mediátor” (Módszertani tipp)

Ventilációs percek

- Az óra első 5 percében „szabad panaszkodás” magyarul vagy közvetítő nyelven. (A bürokráciáról, az időjárásról, a menzáról stb.) Ez legitimálja a sokk érzését.
- párban
- kiscsoportban
- nagycsoportban

12

Az oktató mint „Kulturális mediátor” (Módszertani tipp)

NÉV

A nevem története

Ez a feladat segít a kiejtés gyakorlásában és a személyes kötődés kialakításában.

Feladat: minden hallgató leírja a nevét a táblára (eredeti írásmóddal is). El kell mondaniuk: mit jelent a nevük, ki választotta, kiejtése, esetleg magyar megfelelő keresése.

Interkulturális hozadék: tisztázódik a névsorrend (vezetéknév/keresztnev), ami a magyarban és pl. a kínaiiban hasonló, de a legtöbb nyelven eltérő. A tanár is, a csoport is megtanulja a helyes kiejtést, ami alapvető tiszteletadás.

Helyzet	Kulturális háttér
hallgató nem kérdez	tisztelet az oktató felé
túl sok kérdés	kritikai gondolkodás kultúrája
csend az órán	bizonytalanság vagy tisztelet
szemkontaktus	tisztelet vagy tiszteletlenség

Az oktató mint „Kulturális mediátor” (Módszertani tipp) „Interkulturális incidens”

14

Az oktató mint „Kulturális mediátor” (Módszertani tipp) kérdés utáni idő

- **A kérdés utáni várakozási idő megnyújtása:**
- Kutatások szerint a tanárok átlagosan **1-2 másodpercet** várnak a válaszra.
- A nemzetközi hallgatóknak (a kulturális és nyelvi fordítás miatt) gyakran **10-15 másodpercre van szükségük.**
- A csend nem üresség, hanem feldolgozási folyamat.

Regionális specifikumok

Régió	Jellemző tanulási attitűd	Megjelenés a MID órán
Kína / Vietnám	Tanárközpontúság, írásbeliség prioritása.	Kiválóan írnak és olvasnak, de rettegnek a spontán beszédetől (hibázástól való félelem).
Arab országok	Orális tradíció, erős érzelemkifejezés.	Nagyon szívesen beszélnek (akár egymás szavába vágva is), de a precíz nyelvtani struktúrák és a helyesírás sokszor háttérbe szorul.
USA / Európa	Gyerekkortól belénk vert kritikai gondolkodás.	Hamar elkezdenek érvelni (akár kevés szókinccsel is), megkérdőjelezzik a tananyagot vagy a módszertant.

Az oktató mint „Kulturális mediátor” (Módszertani tipp)

„Nyelv és identitás”

- Mikor és hol, milyen helyzetben érzed magad **otthon** Magyarországon?
- Mikor és hol, milyen helyzetben érzed magad **külföldinek** Magyarországon?

Az oktató mint „Kulturális mediátor” (Módszertani tipp)

„Kettős fordítás” okozta kognitív kimerülés

- A hallgató agya folyamatosan „dupla ugrást” végez:
Anyanyelv ↔ **Angol** ↔ **Magyar**
- A probléma az, hogy ez nemcsak lassítja a válaszadást, hanem a jelentésrétegek elvesztésével jár.
- A hallgató angolul érti az **instrukciót**, de a magyar nyelvi logikát (pl. alanyi/tárgyas ragozás) az angol szerkezetekre próbálja ráhúzni.
- **Módszertani tipp:** Az oktató ne csak angolul magyarázzon, hanem használjon vizuális horgonyokat (ikonok, színek, ábrák).
- A vizualitás az a „nulladik nyelv”, ami tehermentesíti a hallgatót a dupla fordítás kényszere alól.

SZÍNEK JELENTÉSE

Kék – stabilitás,
megbízhatóság

Lila – luxus, erő

Világos kék –
nyugalom,
lágyság

Magenta – egyensúly,
optimizmus

Türkiz –
gyógyulás, egyensúly

Világos rózsaszín –
nöiesség, romantika,
remény

Sötét zöld –
ambíció, növekedés

Piros –
szenvedély, szeretet,
bátorság, merész

Sárga –
boldogság, felemelő

Narancssárga –
energikus, meleg,
életerős

Arany –
elegáns, luxus,
magabiztos

Barackszín – könnyű,
lágú, bájos

Barna –
őszinteség, eredetiség,
biztonság

Szürke – stabil,
nyugodt, kiszámítható

TE VAGY A BRAND

Mire figyeljenek a diákok?

- **Türelem és nyitottság:** Meg kell érteniük, hogy a csoporttársaik, ahogyan ők is, nemcsak nyelvet, hanem egy új viselkedéskultúrát is tanulnak.
- **Aktív részvétel:** A siker kulcsa a komfortzónából való kilépés és a nyelv magyarórán kívüli használata (pl. boltban, ügyintézéskor).
- **Egymás segítése:** A multikulturális csoportokban a hallgatók egymás mentorai lehetnek, megosztva egymással a magyarországi túlélési stratégiákat.

D-I-E / L-É-É Módszer (Describe, Interpret, Evaluate)

Mentális technika a gyors ítélkezés ellen:

- **Describe (Leírás):** Mit látok pontosan? Pl. nem néz a szemembe, amikor beszélek hozzá
- **Interpret (Értelmezés):** Milyen okai lehetnek? Pl. fél, büntudata van, vagy az ő kultúrájában a szemkontaktus kerülése a tisztelet jele
- **Evaluate (Értékelés):** Csak az összes opció mérlegelése után hozok döntést

FELMÉRÉSEK

Rudnák, I., Nagy, K., & Nagyházi, B. (2022). A magyar mint idegen nyelv és kultúra kötelező tantárgy bevezetése a nemzetközi hallgatók számára: Tapasztalatok a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetemen. In V. Fehér, L. Kalmár, & J. Raffai (Szerk.), *Paradigmaváltás az oktatásban és a tudományban nemzetközi konferencia 2022-11-03 [Szabadka, Szerbia]* (o. 153–167). Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar. https://magister.uns.ac.rs/files/kiadvanyok/konf2022/Inter_ConfSubotica2022.pdf

- **H1a** *Azok a hallgatók, akik késve érkeznek, negatívanabban ítélik meg*
  - **146 fő** (66%) időben, **76 fő** (34%) később jött
  - akik időben kezdték el a kurzust, **4,47**-re értékelték, a késők pedig **4,21**-re

- **H1b** *A férfiak negatívanabban ítélik meg a nyelvtanulást, mint a nők*
  - a nők elégedettsége átlagosan **4,43**, míg a férfiaké **4,34**

➔ **H1c** *A mesterszakosok pozitívabb véleménynel vannak, mint az alapszakosok*

- ➔ Alapszakosok értékelése **4,26**, a mesterszakosoké **4,44**

➔ **H1d** *A nem európai hallgatók negatívabbak, mint az európaiak*

- ➔ európai átlag **4,87**

- ➔ dél-amerikai **4,52**

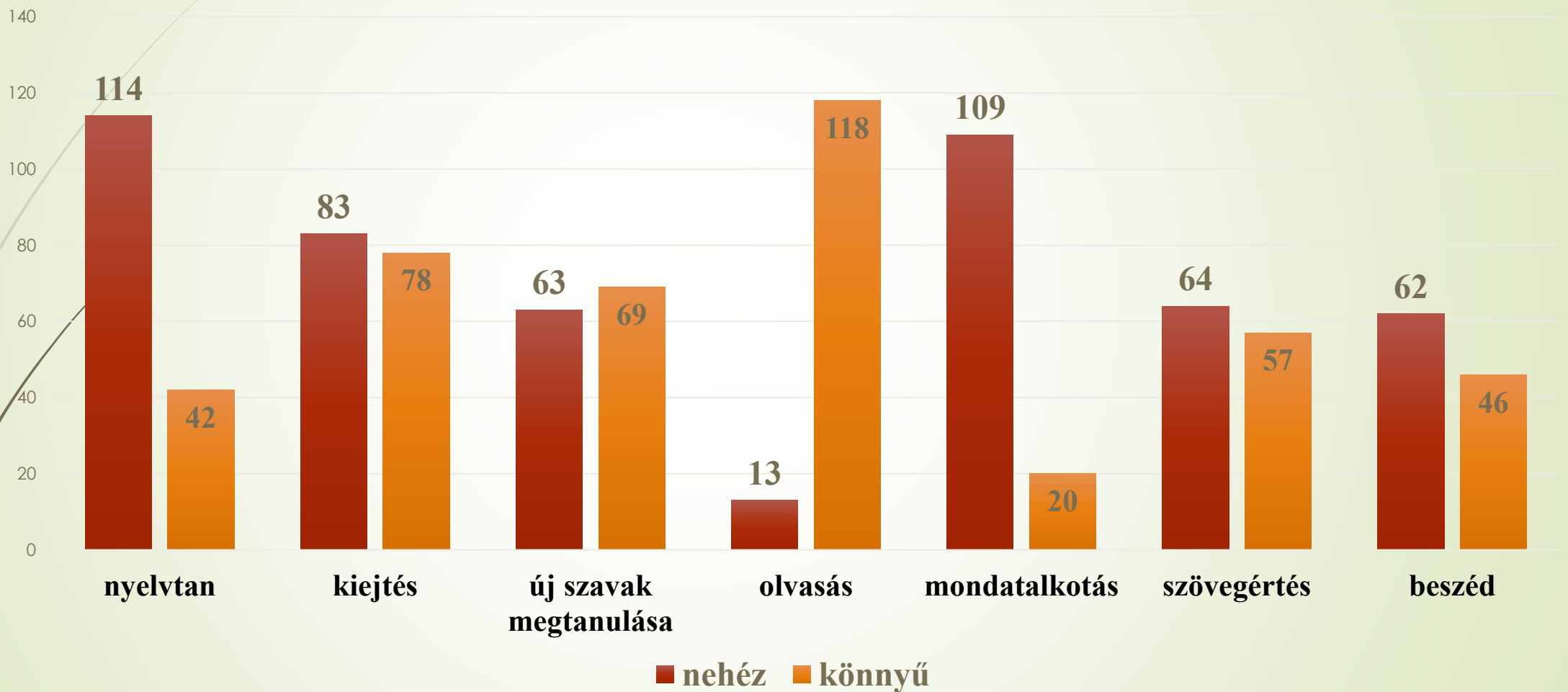
- ➔ ázsiai **4,38**

- ➔ afrikai **4,21**

➔ **H1e** *A két nagy campus hallgatói negatívabbak, mint a két kisebb campusokon tanulók*

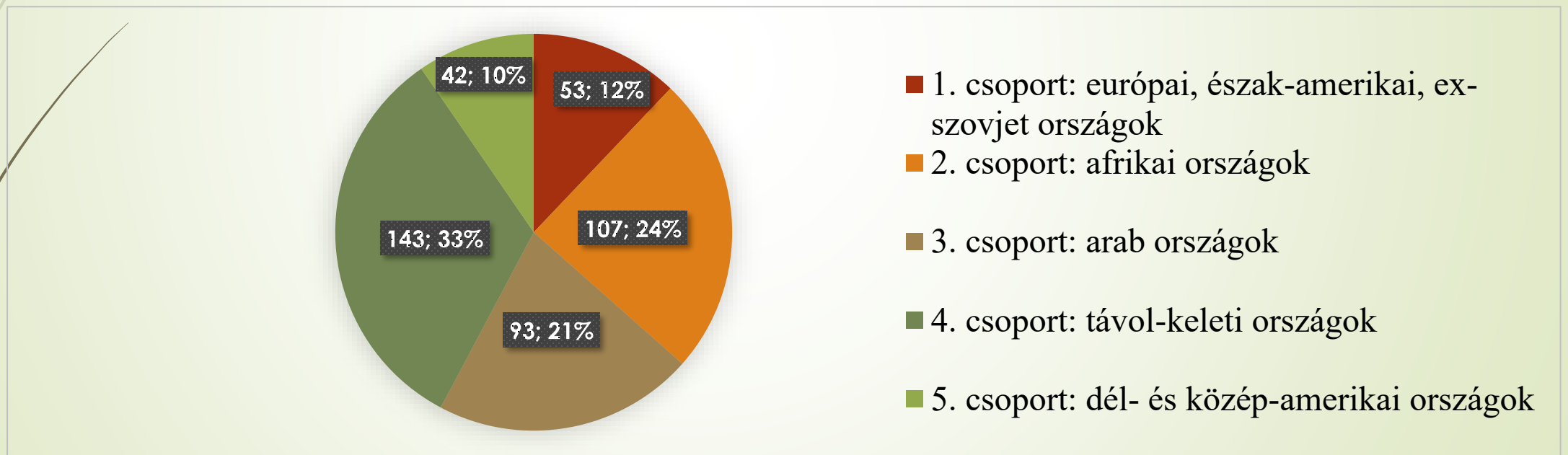
- ➔ az egyik nagy campus hallgatói negatívabban, míg az egyik kisebb campus hallgatói pozitívabban értékelték

➔ **H2:** A nyelvtan és a szövegértés a két legnehezebben elsajátítható készség

Rudnák, I., & Garamvölgyi, J. (2024). A nemzetközi hallgatók visszajelzése a magyar mint idegen nyelv (MID) kötelező elsajátításáról a MATE-n. *Magyar Pedagógia*, 124(4), 217-238.

- 2020/21: beiratkozott alap- és mesterszakos SH hallgatók száma 245, a kitöltőké **222**, így a kitöltés a 90,1%-os.
- 2021/22: a beiratkozott alap- és mesterszakos SH hallgatók száma 237, a kitöltőké **216**, ami 91,6%-os kitöltés. N=438

OKTATÓ	SZAKMAISÁG	SZÁMONKÉRÉS	TANÓRA	TANANYAG
Az oktatók hozzáállása az oktatáshoz, a hallgatókhoz	A nyelvtani magyarázatok megértése	A követelmények teljesíthetősége	A nyelvoktatás tempója	A kiegészítő anyagok mennyisége, minősége
Az oktatók órai munkája	Az órák szakmai színvonala	Az értékelés objektivitása	A nyelvórak szervezése	A tananyagok elérhetősége
Az oktatók elérhetősége a diákok számára	A nyelvoktatás minősége	A számonkérések módja	A MID-tanórák adminisztrációja	A tananyagok naprakésztsége
A hallgatók panaszainak és kéréseinek kezelése	Hallgatóbarát légkör kialakítása Az oktatóktól kapott visszajelzések mennyisége, hasznossága	A házi feladatok mennyisége, teljesíthetősége	Az órarend betartása (elmaradt óra, késés stb.) A MID-tanulmányokat segítő információk elérhetősége	Tankönyv / további anyagok (online) Alkalmazott gyakorlati és csoportos feladatok

	<i>1-ES CSOP. (EURÓPAI)</i>	<i>2-ES CSOP. (AFRIKAI)</i>	<i>3-AS CSOP. (ARAB)</i>	<i>4-ES CSOP. (TÁVOL- KEL.)</i>	<i>5-ÖS CSOP. (LATIN)</i>	<i>ÁTLAG</i>
Oktató	4,88	4,67	4,60	4,64	4,60	4,68
Szakmaiság	4,82	4,44	4,35	4,48	4,45	4,51
Számonkérés	4,81	4,48	4,26	4,49	4,39	4,48
Tanóra	4,76	4,33	4,22	4,38	4,29	4,40
Tananyag	4,78	4,20	4,03	4,38	4,14	4,30
Átlag	4,81	4,42	4,29	4,47	4,37	4,47

Interkulturális esettanulmányok

1. eset: **A csendes hallgató**

- Egy japán hallgató rendszeresen részt vesz az órán, figyelmes, jegyzetel, de szinte soha nem szól hozzá. Az oktató többször kérdezi, de a hallgató csak rövid válaszokat ad.
- Az oktató úgy érzi, **hogy a hallgató passzív és nem motivált.**
- **Lehetséges kulturális háttér**
  - tisztelet az oktató iránt: a tanár megkérdőjelezése kulturálisan nem elfogadott
  - nyilvános megszólalás kerülése
  - hibázástól való félelem
  - Introvertált személyiség

➤ **Workshop kérdések**

- Valóban passzív a hallgató?
- Hogyan lehet bevonni anélkül, hogy kellemetlen helyzetbe kerüljön?
- Milyen alternatív részvételi formák működhetnek?

2. eset: **A túl aktív hallgató**

- ▶ Egy amerikai hallgató az órán gyakran félbeszakítja az oktatót kérdésekkel, véleményt mond, vitatkozik.
- ▶ Néhány más hallgató ezt **tiszteletlenségnek** érzi.
- ▶ **Lehetséges kulturális háttér**
  - ▶ kritikai gondolkodás ösztönzése
  - ▶ aktív részvétel elvárása
  - ▶ informális tanár-diák kapcsolat
  - ▶ egyes kultúrákban az aktív kérdezés **a jó hallgató jele.**
  - ▶ extrovertált személyiség

▶ **Workshop kérdések**

- ▶ Hogyan lehet kezelni a részvételi stílusok különbségét?
- ▶ Hogyan lehet biztosítani, hogy mindenki szóhoz jusson?

3. eset: **A csoportmunka**

- **Az oktató csoportmunkát szervez. Néhány hallgató dominál, mások szinte nem szólalnak meg.**
- **Lehetséges kulturális háttér**
  - kollektivista vs. individualista tanulási stílus
  - hierarchikus kommunikáció
  - olyan kultúrából jön, ahol a vitakultúra természetes
  - olyan oktatási rendszerből jön, ahol a tanulás egyéni és frontális
  - azonos nemzetiségű csoportok alakulnak, nyelvi biztonságot keresnek

➤ **Workshop kérdések**

- Hogyan lehet kiegyensúlyozni a csoportdinamikát?
- Hogyan lehet kulturálisan érzékenyen kezelni ezt?

4. eset: **A késés**

- **Néhány hallgató rendszeresen 10–15 percet késik az óráról.**
- Az oktató ezt **tiszteletlenségnek** érzi.
- **Lehetséges kulturális háttér**
  - időfelfogás különbsége
  - rugalmas időkezelés
  - monokróm időfelfogás (Észak-Európa) és a polikróm időfelfogás (pl. Közel-Kelet, Latin-Amerika) között nagy különbség van

➤ **Workshop kérdések**

- Hogyan kommunikálhatók az elvárások világosan?
- Hogyan lehet kulturálisan érzékenyen kezelni ezt?

5. eset: **A humor**

- **Az oktató viccelődik egy nyelvi hibán. Néhány hallgató nevet, mások láthatóan zavarba jönnek.**
- **Lehetséges kulturális háttér**
  - a humor kulturális különbségei
  - nyelvi és kontextusfüggő
  - gyakran **nem értik az iróniát**
  - valaki megsértődik

➤ **Workshop kérdések**

- Mikor segít és mikor árt a humor?
- Hogyan lehet biztonságos tanulási környezetet teremteni?

6. eset: **Alku**

- ➔ **Szituáció:** A hallgató megbukik a vizsgán (vagy gyenge jegyet kap). A vizsga után az irodában megkeresi az oktatót, és hosszan sorolja, hogy mennyi nehézsége volt otthon, milyen messziről jött, és hogy a családja büszkesége múlik ezen a jegyen. Megkéri az oktatót, hogy „legyen ember” és javítsa ki a jegyet 1-esről 2-esre, mert „csak egy kicsi hiányzott”.
- ➔ **Oktató** megélése: „Ez érzelmi zsarolás és az **akadémiai szabályok** semmibevétele.”
- ➔ **Kulturális háttér:** Bizonyos kultúrákban a szabályok nem kőbe vésettek, hanem kapcsolati alapúak. Az alku nem csalás, hanem a személyes kapcsolat kialakításának és a segítségkérésnek a legitim módja.

7. eset: **Jegy**

- Egy hallgató a vizsga után sírva követel jobb jegyet, hivatkozva a családjá anyagi helyzetére.
- **Lehetséges kulturális háttér**
  - tiszteletlenség
  - manipuláció
  - kulturális norma az alkudozás

➤ **Workshop kérdések**

- Hogyan kell profin reagálni anélkül, hogy sérülne az akadémiai integritás?

8. eset: **Kollektív segítségnyújtás**

- **Szituáció:** Az oktató egyéni zárthelyi dolgozatot írat. Észreveszi, hogy két hallgató folyamatosan összesűg, sőt, az egyik konkrétan átadja a papírját a másiknak, hogy az másolhasson. Amikor az oktató rájuk szól, értetlenül néznek, és nem tűnnek büntudatosnak.
- **Oktató megélése:** Ez csalás.
- **Kulturális háttér:** Kollektivista kultúrákban a csoporttagok segítése alapvető erkölcsi kötelesség. Számukra a tudás nem „magántulajdon”, hanem közös erőforrás. A barát cserbenhagyása (nem segítése) nagyobb bűn, mint a szabályszegés.

9. eset: **Egyéni teljesítmény vs. Csoportos harmónia**

- **Szituáció:** Versenyjátékot hirdetsz, de a hallgatók szándékosan lassítanak, vagy egymást segítik a válaszokkal, mert a csoporton belüli harmónia fontosabb, mint az egyéni győzelem.
- **A hallgató megélése:** nem akar „kivillanni” a csoportból. Ha ő a legjobb, azzal megalázza a többieket.
- **Kulturális háttér:** Kollektivista kultúrákban a csoporttagok segítése alapvető erkölcsi kötelesség. Számukra a tudás nem „magántulajdon”, hanem közös erőforrás. A barát cserbenhagyása (nem segítése) nagyobb bűn, mint a szabályszegés.

10. eset: **Pesszimista oktató**

- **Szituáció:** Az oktató az óra elején elpanaszolja, hogy elromlott a kivetítő és „nálunk semmi nem működik”.
- **Hallgató megélése:** a hallgató megijed
- **Kulturális háttér:** A hallgató nem azt látja, hogy az oktató „közvetlen”, hanem azt, hogy az egyetem amatőr és nem kapja meg a pénzéért a minőséget.

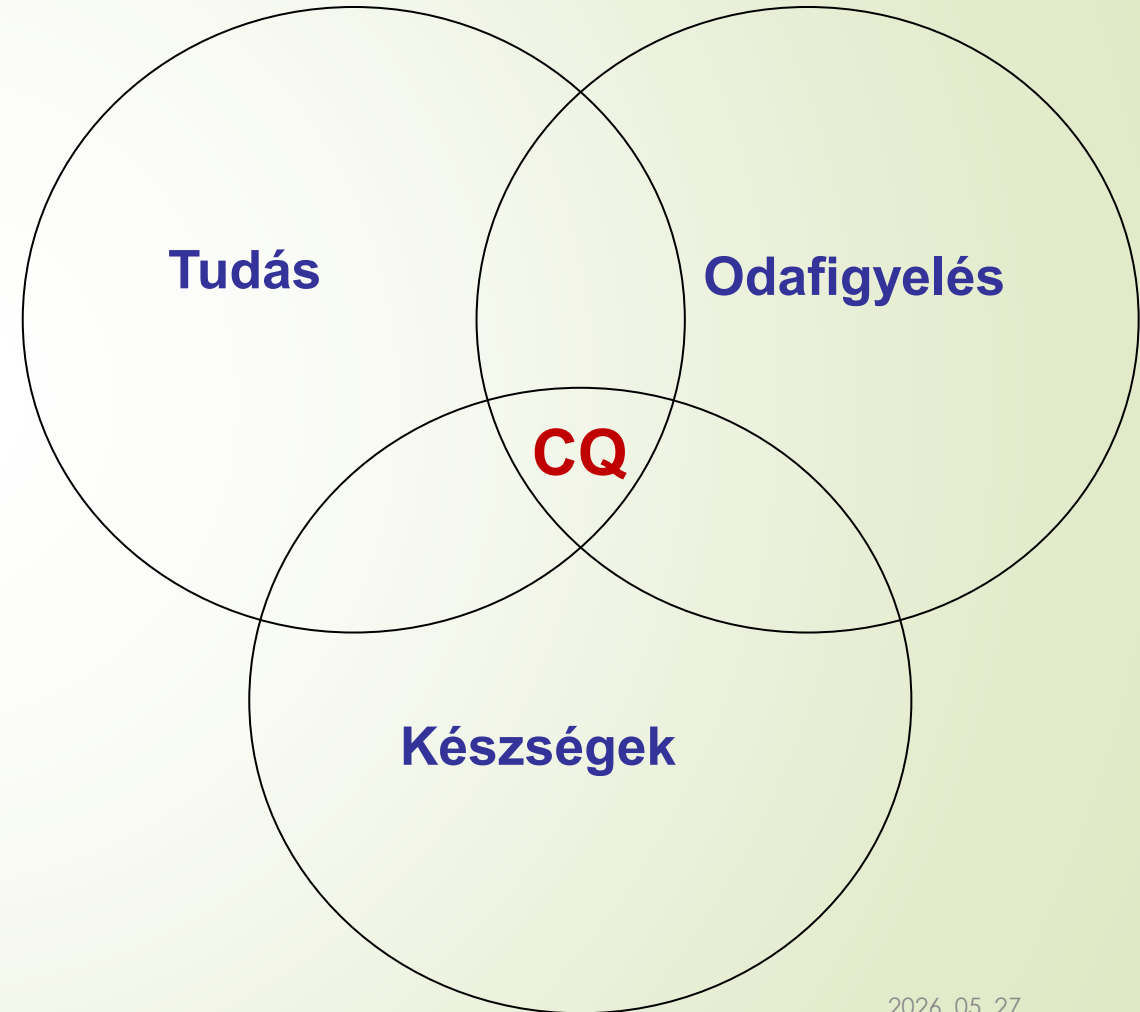
Kulturális intelligencia (CQ)

40

- A múlt évszázad végének egyik legdivatosabb fogalma az érzelmi intelligencia lett, mikor felismerték, hogy az élet számos területén a magas IQ érték nem segít és nem ad választ.
- Az érzelmi intelligencia Gardner többszörös intelligencia elméletének továbbfejlesztésének eredménye. Az érzelmi intelligencia kifejezést Peter Salovey és John Mayer vezette be 1990-ben, Gardner intraperszonális és interperszonális intelligencia fogalmaihoz kapcsolódva.
- Bar-On 1990-ben így definiálta az érzelmi intelligenciát **„az érzelmi intelligencia ... azon non-kognitív képességek, kompetenciák és készségek sora, amelyek befolyásolják egy személy sikeres megfelelését a környezeti kihívásokhoz és követelményekhez”**
- Az érzelmi intelligencia (EQ) megbízható előrejelzője, hogy mennyire sikeresen tudunk együttműködni olyan személyekkel, akik ugyanabból a kultúrából származnak, mint mi.
- „A kulturális intelligencia kapcsolatban áll az érzelmi intelligenciával, ott kezdődik, ahol az véget ér”.
- Egy magas érzelmi intelligenciájú személy nem biztos, hogy ugyanolyan magas érzelmi intelligenciával rendelkezik egy másik kultúrában.

Egyéni képesség a különböző kulturális helyzetekben való hatékony működésre és irányításra.

- Saját és más kultúrák ismerete
- Az összefüggésekre való figyelés
- Interkulturális készségek:
  - Kapcsolatteremtő készség
  - Bizonytalanság tolerálása
  - Empátia
  - Pontos megfigyelőképesség
  - Alkalmazkodóképesség

CQ ösztönzés		Motivációs	Érdeklődés, ösztönzés, és magabiztosság szintje multikulturális helyzetekhez való alkalmazkodáskor.
CQ tudás		Kognitív	Kultúrák hasonlóságának és különbözőségének ismereti szintje.
CQ stratégia		Metakognitív	Tudatosság és tervezési képesség szintje multikulturális kapcsolatok alkalmával.
CQ akció		Viselkedés	Alkalmazkodóképesség szintje interkulturális kapcsolatok és munka során.

Motivációs CQ

Figyelem és energia arra, hogy megismerjük és megtanuljuk, hogyan kell viselkedni olyan helyzetekben, amikor különböző kultúrák találkoznak.

Aldimenziói: belső érdeklődés, külső érdeklődés, hatékony beilleszkedés.

Kognitív CQ

Más kultúrák normáinak, szokásainak, konvencióinak ismerete, amelyet a tanulmányaink és személyes tapasztalataink során szereztünk.

Aldimenziói: általános kulturális tudás, specifikus kulturális tudás.

Metakognitív CQ

Az egyénnek a kultúrák közötti kapcsolatok során jellemző kulturális tudatosság szintje.

Aldimenziói: tervezés, tudatosság, ellenőrzés.

Viselkedési CQ

Képesség arra, hogy megfelelő verbális és nem-verbális eszközöket használjunk más kultúrából származó emberekkel való találkozáskor.

Aldimenziói: Verbális viselkedés, nem-verbális viselkedés, beszédmód.

